

Sygn. akt I CSK 228/09

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 15 stycznia 2010 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Hubert Wrzeszcz (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Zbigniew Kwaśniewski

SSN Kazimierz Zawada

w sprawie z powództwa G. K.
przeciwko Wojskowej Agencji Mieszkaniowej
o zobowiązanie,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym
w Izbie Cywilnej w dniu 15 stycznia 2010 r.,
skargi kasacyjnej strony pozwanej
od wyroku Sądu Apelacyjnego
z dnia 16 października 2008 r., sygn. akt VI ACa (...),

uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania i orzeczenia o kosztach postępowania kasacyjnego.

Uzasadnienie

Wyrokiem z dnia 21 stycznia 2008 r. Sąd Okręgowy w W. – zgodnie z żądaniem pozwu – zobowiązał Wojskową Agencję Mieszkaniową, reprezentowaną przez Dyrektora Oddziału Regionalnego w W., do wypłacenia powodowi 88 370 zł z tytułu ekwiwalentu pieniężnego w zamian za rezygnację z kwatery, na podstawie art. 24 ust. 4

ustawy z dnia 22 czerwca 1995 r. o zakwaterowaniu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej, wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 30 czerwca 2003 r. do dnia zapłaty i orzekł kosztach procesu.

Sąd ustalił, że powód był żołnierzem zawodowym od 28 czerwca 1997 r. do 30 czerwca 2003 r. Został zwolniony ze służby na podstawie wypowiedzenia stosunku służbowego z dnia 1 kwietnia 2003 r. z powodu zmniejszenia stanu etatów przez Wojskową Akademię Techniczną i z braku możliwości zatrudnienia go na innym stanowisku. Zwolnienie powoda nastąpiło po upływie skróconego terminu wypowiedzenia, ale dla celów emerytalnych przyjęto, że dniem zwolnienia ze służby był ostatni dzień okresu, za który wypłacono mu jednorazowe odszkodowanie, tj. 31 stycznia 2004 r.

Po otrzymaniu wypowiedzenia stosunku służbowego powód złożył dnia 25 czerwca 2003 r. wniosek do Dyrektora Wojskowej Agencji Mieszkaniowej Oddział Regionalny w W. o wypłacenie, na podstawie art. 24 ust. 1 ustawy z dnia 22 czerwca 1995 r. o zakwaterowaniu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej (dalej: „u.z.s.z”), ekwiwalentu pieniężnego w zamian za prawo do kwatery. Odpowiedź otrzymał dopiero dnia 27 lutego 2004 r. – na skutek wniesienia zażalenia – w której poinformowano go, że nie złożył wszystkich wymaganych dokumentów (przyznając jednocześnie, iż wezwanie do ich uzupełnienia zostało doręczone na niewłaściwy adres) oraz że powinien wniosek o wypłatę ekwiwalentu złożyć w Wojskowej Agencji Mieszkaniowej Oddział Regionalny w C., ze względu na miejsce zamieszkania przed nawiązaniem stosunku służbowego w W. Korespondencja powoda z Wojskową Agencją Mieszkaniową Oddział Regionalny w W. nie doprowadziła do zawarcia umowy o wypłatę ekwiwalentu za rezygnację z kwatery, ponieważ Agencja uważała, że nie ma podstaw do jego wypłacenia. Dnia 6 listopada 2006 r. powód wniósł więc pozew o zobowiązanie Agencji do złożenia stosownego oświadczenia.

Odwołując się do ugruntowanego orzecznictwa Sądu Najwyższego, przyjmującego, że podstawą wypłaty ekwiwalentu za rezygnację z kwatery stanowi umowa zawarta pomiędzy dyrektorem oddziału regionalnego Wojskowej Agencji Mieszkaniowej a osobą uprawnioną, Sąd Okręgowy uznał powództwo za uzasadnione. Przyjął, że podstawę prawną ekwiwalentu stanowią przepisy art. 23 ust. 1, 24 ust. 4 i 47 ust. 7 u.z.s.z. w wersji obowiązującej w chwili zwolnienia powoda ze służby. Zdaniem Sądu stosunek służbowy – na skutek otrzymania przez powoda wypowiedzenia z dnia 1

kwietnia 2003 r. – ustał z dniem 31 stycznia 2004 r., ponieważ do tej chwili liczy się okres zatrudnienia powoda dla ustalania uprawnień emerytalnych. W konsekwencji Sąd Okręgowy uznał, że roszczenie powoda – wbrew zarzutowi pozwanej – nie uległo trzyletniemu terminowi przedawnienia.

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Apelacyjny oddalił apelację pozwanej.

Sąd odwoławczy nie podzielił zarzutu apelującej, że wyrok narusza art. 23 ust. 1 i 2 w związku z art. 24 ust. 1 i 4 u.z.s.z. Uznał, że zmiana treści art. 24 ust. 1 u.z.s.z. (brak odwołania do art. 23 ust. 2 u.z.s.z.), dokonana wskutek nowelizacji obowiązującej od 15 stycznia 2003 r., nie ma charakteru merytorycznego, ponieważ polegała tylko na wykreśleniu zbędnej jego części (do art. 23 ust. 2 u.z.s.z. wyraźnie nawiązuje art. 23 ust. 1 u.z.s.z.).

Sąd Apelacyjny za nieuzasadniony uznał także zarzut wydania wyroku z naruszeniem przepisów o przedawnieniu roszczenia. Podkreślając cywilnoprawny charakter roszczenia o zobowiązanie do złożenia odpowiedniego oświadczenia woli (art. 64 k.c.), przyjął, że podlega ono dziesięcioletniemu terminowi przedawnienia (art. 118 k.c.). Do przedawnienia tego roszczenia nie znajdują natomiast zastosowania przepisy art. 84 ustawy z dnia 30 czerwca 1970 r. o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych (tekst jedn.: Dz. U. 1997 r. Nr 10, poz. 55, dalej: „u.s.w.ż.z.”) w związku z art. 9 i 46 ustawy z dnia 17 grudnia 1974 r. o uposażeniu żołnierzy (tekst jedn.: Dz. U. 2002, Nr 76, 693, dalej: „u.u.ż.”), ponieważ regulują one przedawnienie roszczeń wynikających z administracyjnego stosunku zatrudnienia.

Ponadto Sąd odwoławczy uznał – inaczej niż Sąd Okręgowy – że stosunek służbowy ustał z dniem 30 czerwca 2003 r., albowiem przyjęty przez Sąd I instancji dzień jego ustania (31 stycznia 2004 r.) ma znaczenie jedynie dla ustalania uprawnień emerytalnych.

W skardze kasacyjnej, opartej na pierwszej podstawie, pełnomocnik pozwanej zarzucił naruszenie art. 23 ust. 5, art. 23 ust. 1 i 2 w związku z art. 24 ust. 1 i 4 u.z.s.z. w wersji obowiązującej do 1 lipca 2004 r., art. 118 k.c. i art. 84 u.s.w.ż.z. w związku z art. 9 i 46 u.u.ż., art. 123 § 1 pkt 1 i 481 § 1 k.c. Powołując się na tę podstawę, wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania albo o uchylenie zaskarżonego wyroku i zmianę orzeczenia Sądu pierwszej instancji przez oddalenie powództwa.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 23 ust. 5 u.z.s.z., w wersji obowiązującej do 1 lipca 2004 r., zachowanie lub nabycie uprawnień do kwatery stwierdza dyrektor oddziału terenowego Wojskowej Agencji Mieszkaniowej w drodze decyzji administracyjnej. Podstawę decyzji stwierdzającej wymienione uprawnienia do kwatery stanowią określone w tym przepisie zaświadczenia. W wypadku żołnierza zawodowego zwolnionego z czynnej służby wojskowej wspomniane zaświadczenie wystawia dowódca jednostki wojskowej, w której żołnierz pełnił służbę do dnia zwolnienia z zawodowej służby wojskowej.

Przytoczony przepis, wprost stanowiący, że stwierdzenie zachowania lub nabycia uprawnień do kwatery następuje w drodze decyzji administracyjnej, jest jednym z tych przepisów ustawy – w rozumieniu art. 13 ust. 4 u.z.s.z. – który rozstrzygnięcie określonej w nim sprawy przekazuje na drogę postępowania administracyjnego. W myśl bowiem art. 13 ust. 4 u.z.s.z. dyrektorzy oddziałów rejonowych i terenowych Wojskowej Agencji Mieszkaniowej wydają decyzje w sprawach określonych w przepisach ustawy, na zasadach i w trybie wynikającym z przepisów o postępowaniu administracyjnym. To oznacza, że w przedmiocie zachowania lub nabycia uprawnień do kwatery nie może orzekać sąd powszechny (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2001 r., IV CKN 1621/00, OSNC 2005, nr 11, poz. 186). Zakwestionowanie zatem mającego znaczenie w procesie sądowym zachowania lub nabycia uprawnień do kwatery, wymaga wyjaśnienia, czy wymienione uprawnienia zostały stwierdzone zgodnie art. 23 ust. 5 u.z.s.z.

Tymczasem w rozpoznawanej sprawie, mimo że pozwany zarówno w postępowaniu przed sądem pierwszej instancji, jak i w postępowaniu apelacyjnym podnosił zarzuty oparte na art. 23 ust. 5 u.z.s.z., kwestia wymaganego prawem stwierdzenia nabycia przez powoda uprawnień do kwatery nie została wyjaśniona. Ma ona natomiast istotne znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy, albowiem uwzględnienie powództwa o zobowiązanie Wojskowej Agencji Mieszkaniowej do złożenia oświadczenia woli stwierdzającego obowiązek wypłaty ekwiwalentu pieniężnego w zamian za rezygnację z kwatery wymaga stwierdzenia, iż uprawniony w ogóle nabył prawo do kwatery. W tej sytuacji należało uznać za uzasadniony zarzut skarżącego (zamieszczony w uzasadnieniu skargi kasacyjnej), że zaskarżony wyrok został wydany z naruszeniem art. 23 ust. 5 u.z.s.z., które polegało na zobowiązaniu pozwanej – mimo że z podstawy faktycznej rozstrzygnięcia nie wynika uzyskanie przez powoda wymaganego prawem stwierdzenia nabycia uprawnień do kwatery – do złożenia oświadczenia stwierdzającego obowiązek wypłaty ekwiwalentu w zamian za rezygnację z kwatery.

Uzasadniony jest także zarzut naruszenia art. 481 § 1 k.c., polegający na zasądzeniu odsetek za okres sprzed powstania wierzytelności z tytułu ekwiwalentu za rezygnację z kwatery. Zgodnie z ugruntowanym orzecnictwem Sądu Najwyższego źródłem zobowiązania Wojskowej Agencji Mieszkaniowej do wypłaty ekwiwalentu pieniężnego za rezygnację z kwatery jest umowa zawarta między dyrektorem oddziału regionalnego Wojskowej Agencji Mieszkaniowej a uprawnioną osobą. W wypadku niezawarcia wspomnianej umowy osobie uprawnionej nie przysługuje roszczenie o wypłatę ekwiwalentu pieniężnego. W razie odmowy jej zawarcia osoba uprawniona może natomiast wytoczyć oparte na art. 64 k.c. powództwo o zobowiązanie do złożenia odpowiedniego oświadczenia woli (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 1 grudnia 2004 r., III CZP 73/04, OSNC 2005, nr 11, poz. 186). Wyrok uwzględniający takie powództwo ma znaczenie konstytutywne. Do zawarcia umowy – jeżeli orzeczenie jest zgodne z treścią pozwu – dochodzi więc z chwilą uprawomocnienia się wyroku. Dlatego rację ma skarżący, że stan opóźnienia w spełnieniu świadczenia, którego źródłem jest tak zawarta umowa, powstaje dopiero od chwili uprawomocnienia się wyroku.

Trafnie natomiast Sąd odwoławczy uznał, że przysługujące powodowi na podstawie art. 64 k.c. roszczenie o zobowiązanie do złożenia oświadczenia woli stwierdzającego obowiązek wypłaty ekwiwalentu pieniężnego za rezygnację z kwatery podlega – jako roszczenie cywilnoprawne – dziesięcioletniemu terminowi przedawnienia (art. 118 k.c.). W konsekwencji nieuzasadniony jest zarzut naruszenia art. 84 u.s.ż.z. w związku z art. 9 i art. 46 u.u.ż., albowiem nie dotyczą one przedawnienia roszczenia opartego na art. 64 k.c. Do przerwania przewidzianego w art. 9 ust. 1 u.u.ż. trzyletniego terminu przedawnienia roszczeń, które Sąd rozważał – co wyraźnie podkreślił – jedynie hipotetycznie, ma zastosowanie art. 9 ust. 3 u.u.ż., a nie art. 123 § 1 pkt 1 k.c. Zarzut naruszenia przytoczonego przepisu Kodeksu cywilnego należało zatem uznać za oczywiście nieuzasadniony.

Należy także podzielić stanowisko Sądu Apelacyjnego co do zarzutu naruszenia art. 23 ust. 1 i 2 w związku z art. 24 ust. 1 i 4 u.z.s.z. Ponawiając ten zarzut w skardze kasacyjnej, skarżąca nie przedstawiła przeciwko zakwestionowanej wykładni przekonujących argumentów. Zarzut skarżącej, że Sąd z naruszeniem przytoczonych przepisów uznał, iż o ekwiwalent pieniężny w zamian za rezygnację z kwatery może ubiegać się także żołnierz, który nie nabył uprawnień do emerytury wojskowej lub wojskowej renty inwalidzkiej, należało więc uznać za nieuzasadniony.

Z przedstawionych powodów Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji wyroku (art. 398¹⁵ § 1 oraz art. 398²¹ i art. 391 § 1 k.p.c.).